

AGENDA STRATEGICĂ PENTRU CERCETARE ȘI INOVARE LA M. NEAGRĂ

Tudor CASTRAVEȚ, conferențiar universitar, doctor

Gherman BEJENARU, conferențiar universitar, doctor

Lucia CĂPĂȚÎNĂ, asistent universitar

Vitalie DILAN, asistent universitar

Facultatea de Geografie, Universitatea de Stat din Tiraspol

Rezumat. *Agenda Strategică pentru Cercetare și Inovare la Marea Neagră* este documentul care vine să ghideze părțile interesate din mediul academic, agenții de finanțare, industrie, politică și societate pentru a aborda împreună provocările fundamentale ale Mării Negre, pentru a promova Creșterea Albastră și prosperitatea economică a regiunii Mării Negre, pentru a construi sisteme de sprijin critice și infrastructură inovatoare de cercetare și pentru a îmbunătăți educația și a consolida capacitățile [1]. Marea Neagră este un adevărat laborator natural de importanță globală, pentru știința fundamentală, politica de sustenabilitate și Economia Albastră, aceasta având un mare potențial în țările riverane Mării Negre și pentru Europa, în ansamblu, deoarece poate fi considerată drept instrument de promovare a cooperării, de stabilitate și abilitare a comunităților costiere din regiune [1].

Cuvinte cheie: creșterea albastră, economia albastră, dezvoltare durabilă, Agenda strategică pentru cercetare și inovare, Marea Neagră.

Abstract. *The Black Sea Strategic Research and Innovation Agenda* is the document that guides stakeholders such as academics, funding agencies, industry, politics and society to jointly address the fundamental challenges of the Black Sea, to promote Blue Growth and the economic prosperity of the Black Sea region, to build critical support systems and innovative research infrastructure and to improve education and capacity building [1]. The Black Sea is a true natural laboratory of global importance for fundamental science, sustainability policy and the Blue Economy, which has great potential in the countries bordering the Black Sea and for Europe at whole, as it can be considered as a tool to promote cooperation, stability and empowerment of coastal communities in the region [1].

Keywords: Blue growth, Blue economy, Sustainability, Strategic Research and Innovation Agenda (SRIA), Black Sea.

Introducere

În perioada 2017-2019 cu suportul și la inițiativa Uniunii Europene își menține activitatea, inclusiv în cadrul unui șir de 8 consfătuiri de lucru, grupul de ***Inițiativă privind Creșterea Albastră pentru Cercetare și Inovare la Marea Neagră***. Grupul a fost constituit din reprezentanții statelor riverane Mării Negre, inclusiv: Bulgaria, România, Ucraina, Federația Rusă, Georgia și Turcia plus Republica Moldova. Scopul principal al grupului de cercetare incluzând părțile interesate din țările riverane Mării Negre a fost de a elabora un ***Document de Viziune*** care se aștepta să contribuie la completarea lacunelor din domeniul cercetării și inovării cu privire la Marea Neagră și să ofere o imagine mai clară a tipului de cercetare care trebuie finanțat prin noua schemă financiară a UE din 2020 [3]. ***Documentul de viziune*** urma să faciliteze formularea ***Agendei strategice pentru cercetare și inovare pentru bazinul Mării Negre (SRIA)***. SRIA urmează să fie sprijinul major al unei strategii maritime mai largi pentru regiunea Mării Negre.

Metode și materiale aplicate

Politica maritimă integrată (PMI) este o politică a UE privind problemele maritime care intră și în alte sectoare politice și încearcă să ofere o abordare mai coerentă a acestor probleme, cu o coordonare sporită între diferite domenii politice (de exemplu, economie, cercetare, inovare, cunoaștere, mediu etc.). Începând cu 2007, UE a instituit o politică maritimă integrată pentru a spori capacitatea Europei de a face față provocărilor globalizării și competitivității, schimbărilor climatice, degradării mediului marin, siguranței și securității maritime, securității energetice și durabilității. Astfel, proiectul de asistență **Facilitatea pentru creșterea albastră în Marea Neagră** intră sub egida politicii PMI de a împărtăși și de a oferi sprijin la nivel național, dar și de a dezvolta cooperarea regională [6].

Creșterea albastră (Blue Growth) este strategia pe termen lung a UE care vizează sprijinirea creșterii durabile în sectoarele marine și maritime, în conformitate cu obiectivele strategiei Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii [4, 5, 9, 10].

Din prismă economică, dar durabilă a PMI, **economia albastră** (Blue Economy) urmărește să încurajeze dezvoltarea durabilă și integrată a sectoarelor marine și maritime în ansamblu, promovând creșterea, inovarea, locurile de muncă și investițiile și reducerea sărăciei, protejând în același timp mările sănătoase și ecosistemele acestora [8, 9, 10].

Rezultate obținute

Conferința **Dezvoltarea Durabilă la Marea Neagră** (SUST-BLACK) a avut loc la București în perioada 8-9 mai 2019 la Casa Parlamentului României, fiind un eveniment al președinției Consiliului UE din România, susținut de Comisia Europeană. SUST-BLACK este evenimentul în care a fost emisă **Declarația de la București** a comunității științifice, lansându-se astfel **Agenda Strategică pentru Cercetare și Inovare pentru Marea Neagră**.

Contribuții importante la acest document au fost deja făcute de cercetători și părți interesate din țările din bazinul Mării Negre și din alte părți din Europa, oferind un exemplu excelent de diplomatie științifică în acest domeniu. Agenda strategică pentru cercetare și inovare la Marea Neagră va juca un rol major în cunoașterea mai bună a bazinului marin în sine, a oportunităților sale pentru creșterea albastră și pentru comunități mai sănătoase și mai bogate de-a lungul țărmurilor sale (www.sust-black.ro).

Astfel, **Declarația de la București**, reamintind **Documentul de Viziune de la Burgas - O inițiativă de creștere albastră pentru cercetare și inovare la Marea Neagră**, făcut public cu ocazia Zilei Maritime Europene, desfășurată sub președinția bulgară a Consiliului UE în perioada 31 mai - 1 iunie 2018, reiterează acordul comun de a lua în considerare **Agenda Strategică pentru Cercetare și Inovare**, dezvoltată în cadrul unui proces dedicat de colaborare multianuală, susținut de Comisia Europeană și de guvernele din regiunea Mării Negre. Declarația îndeamnă statele să continue să lucreze împreună pentru punerea în aplicare a activităților și acțiunilor prevăzute în **Agenda Strategică pentru Cercetare și Inovare** într-un mod integrat și coerent, în cadrul mai larg al **Agendei Maritime Comune**

pentru Marea Neagră, în beneficiul cetățenilor țărilor riverane, al societăților riverane și a unui mediu regional mai cooperant.

Agenda maritimă comună pentru Marea Neagră a fost elaborată în urma unui proces de consultări și negocieri care a avut loc pe parcursul a peste 18 luni [2]. Astfel, în cadrul *Facilității pentru Creșterea Albastră în regiunea Mării Negre* (inițiativă lansată de Comisia Europeană, în noiembrie 2017), statele litorale și Republica Moldova au organizat ateliere naționale, în cadrul cărora au fost scoase în evidență nevoile, prioritățile și proiectele fiecărei țări în domeniile subsumate economiei albastre [6]. Acest proces de consultări a culminat cu organizarea, la 19 martie 2019, la Istanbul, a unui atelier regional care a reunit cca. 200 actori din zona Mării Negre. Statele litorale și Republica Moldova au exprimat, în mod oficial, sprijinul politic pentru lansarea *Agendei*, prin adoptarea, cu prilejul unei reuniuni ministeriale desfășurate sub patronajul și în prezența comisarului Karmenu Vella, a *Declarației miniștrilor responsabili cu infrastructura privind Agenda maritimă comună pentru Marea Neagră* (Burgas, 31 mai 2018), pe durata Președinției bulgare a Consiliului UE.

Abordarea SRIA se bazează pe următoarele **principii** ale Documentului de Viziune de la Burgas [1, 3]:

- Marea Neagră este o resursă comună, o arhivă paleoclimatică și un laborator natural, care găzduiește forme de viață unice în ecosistemele sale diverse, care trebuie susținute cu activități comune bazate pe această viziune și cu sprijinul *Agendei strategice pentru cercetare și inovare*;
- Marea Neagră este cel mai mare bazin marin bogat în hidrogen sulfurat, fără oxigen, de pe Pământ. Orice măsuri noi de politică locală, națională sau transfrontalieră trebuie să ia în considerație caracteristicile ecosistemice specifice, biodiversitatea și siturile submerse ale patrimoniului cultural;
- Este necesar să se atragă atenția asupra provocărilor emergente, care sunt determinate de o serie de factori naturali induși antropici, precum poluarea, transportul maritim, eutrofizarea, schimbările climatice și hazardurile costiere;
- Abundența de hidrocarburi este un avantaj particular al Mării Negre care prezintă atât oportunități, cât și riscuri;
- Stocurile și diversitatea speciilor de pești sunt supuse stresului sever, iar cercetările comune și monitorizarea pot constitui o bază pentru o mai bună evaluare, gestionare și prevenire;
- Este necesar a se oferi instrumente și capacități predictive precise pentru a aborda o serie din ce în ce mai complexă de multi-stresori și interacțiunile lor încă slab înțelese, inclusiv conexiunea lor cu râurile care se varsă în Marea Neagră;
- Educația, știința și inovarea se consideră a fi cele mai importante instrumente care pot debloca pe deplin potențialul Creșterii Albastre a resurselor biologice, a energiei regenerabile de larg, a turismului, a culturii, a transporturilor, și a hidrocarburilor care stau la baza Economiei Albastre a regiunii;

- Știința și inovarea sprijină dezvoltarea și punerea în aplicare a politicilor și strategiilor costiere și maritime de la Marea Neagră, inclusiv a evaluării, previziunii și gestionării mai bune a ecosistemelor; înțelegerea vulnerabilității, riscurilor și posibilelor măsuri de atenuare;
- Cunoașterea sprijină luarea de decizii bazate pe dovezi și informații în direcția creșterii durabile a economiilor de la Marea Neagră, ca răspuns la provocările sociale și de mediu sau climatice.

Inițiativa pentru creșterea albastră a identificat *patru piloni principali* pe care poate fi dezvoltat un nou set de acțiuni de cercetare și inovare [1]:

- Abordarea provocărilor fundamentale ale cercetării la Marea Neagră;
- Dezvoltarea de produse, soluții și clustere ca suport pentru creșterea albastră și economia albastră a Mării Negre;
- Crearea sistemelor de sprijin critice și a infrastructurilor inovatoare;
- Educație și consolidarea capacităților.
- În același timp, *trei aspecte comprehensive* străbat toată SRIA [1]:
- În primul rând, pilonii sprijină dezvoltarea și adoptarea sistemelor inovatoare, a observațiilor care să corespundă cu scopurile și sistemele de schimb de date (combinarea ecologiei și a datelor sociale) construite pe rețelele existente;
- În al doilea rând, acțiunile sunt concepute pentru a beneficia în principal de mecanismele și organismele de cofinanțare și co-programare la nivel național, transnațional și internațional;
- În al treilea rând, SRIA la Marea Neagră va fi actualizată în mod permanent, în baza dialogului și în strânsă legătură cu părțile interesate naționale și de cercetare relevante și, după caz, se vor face clarificări și revizii suplimentare.

Proiectul *Black Sea CONNECT* este o acțiune cheie de coordonare și sprijin (CSA) din cadrul programului Horizon 2020 [7], care va sprijini științific, tehnic și logistic inițiativa mai largă pentru creșterea albastră a Mării Negre, susținută de Comisia Europeană (CE) și compusă din experți, părți interesate și organizații naționale și internaționale. Black Sea CONNECT este primul proiect de acest fel pentru Marea Neagră. Obiectivul general al proiectului este de a coordona dezvoltarea *Agendei strategice pentru cercetare și inovare* (SRIA), pe baza principiilor definite în *Documentul de viziune de la Burgas* și de a sprijini dezvoltarea creșterii albastre în bazinul Mării Negre (<http://connect2blacksea.org/>).

Concluzii

Inițiativa de creștere albastră pentru cercetare și inovare la Marea Neagră își propune să promoveze o viziune comună pentru o Mare Neagră productivă, sănătoasă, rezistentă, durabilă și mai bine pusă în valoare până în 2030. Inițiativa va contribui la conectarea mai profundă a societăților Mării Negre printr-o punte de noi cunoștințe, tehnologii și servicii. Inițiativa își propune să încurajeze dezvoltarea capacităților umane și a infrastructurilor în sectoarele de coastă, marine și maritime, în vederea deblocării oportunităților unice pentru o creștere albastră durabilă și ecologică în Marea Neagră.

SRIA și planul său de implementare vor ghida părțile interesate din mediul academic, agențiile de finanțare, industrie, politici și societate pentru a aborda împreună provocările fundamentale ale Mării Negre, pentru a promova creșterea albastră și prosperitatea economică a regiunii Mării Negre, pentru a construi sisteme critice de sprijin și cercetare inovatoare infrastructură și pentru a îmbunătăți educația și consolidarea capacităților.

Bibliografie

1. Agenda Strategică pentru Cercetare și Inovare la Marea Neagră: https://ec.europa.eu/newsroom/mare/document.cfm?doc_id=59035 lansată la 8 mai 2019 în cadrul Conferinței SUST-BLACK, București, România.
2. Declarația miniștrilor responsabili cu infrastructura privind Agenda maritimă comună pentru Marea Neagră, <http://www.mae.ro/node/49003>
3. Documentul de Viziune de la Burgas: https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/maritimeday/sites/mare-emd/files/burgas-vision-paper_en.pdf prezentat cu ocazia Zilei Maritime Europene, 31 mai - 1 iunie 2018, Burgas, Bulgaria.
4. Ehlers P. Blue growth and ocean governance - how to balance the use and the protection of the seas. WMU J Marit Affairs, 2016. 15, p. 187-203. <https://doi.org/10.1007/s13437-016-0104-x>
5. Eikeset A. M., Mazzarella A. B., Davíðsdóttir B., Klinger D. H., Levin S. A., Rovenskaya E., Stenseth N. Ch., What is blue growth? The semantics of “Sustainable Development” of marine environments. Marine Policy, 2018. Volume 87, p. 177-179. ISSN 0308-597X. <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2017.10.019>. (<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0308597X17306905>)
6. The Facility for Blue Growth in the Black Sea, <https://blackseablueeconomy.eu/>
7. HORIZON 2020 pe scurt. Programul-cadru pentru cercetare și inovare al Uniunii Europene. Uniunea Europeană, 2014. ISBN 978-92-79-38929-0, doi: 10.2777/82588, <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/background-material>
8. Howard B. C. Blue growth: Stakeholder perspectives, Marine Policy, Volume 87, 2018, Pages 375-377, ISSN 0308-597X, <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2017.11.002>. (<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0308597X17306930>)
9. Klinger D. H., Eikeset A. M., Davíðsdóttir B., Winter A.-M., Watson J. R. The mechanics of blue growth: Management of oceanic natural resource use with multiple, interacting sectors. Marine Policy, 2018. Volume 87, p. 356-362. ISSN 0308-597X, <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2017.09.025>.
10. Rickels W., Weigand Ch., Grasse P., Schmidt J., Voss R. Does the European Union achieve comprehensive blue growth? Progress of EU coastal states in the Baltic and North Sea, and the Atlantic Ocean against sustainable development goal 14. Marine Policy, 2019. Volume 106, p. 103515. ISSN 0308-597X, <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2019.103515>